

mesing (njem. *Messing*: žuta mjed) → mjed

Messel, Alfred, njem. arhitekt (Darmstadt, 1853 – Berlin, 1909). Studirao na akademijama u Kasselu i Berlinu. Poznat ponajprije po mnogobrojnim vilama sagrađenim u berlinskim predgrađima u različitim pov. stilovima. Najznačajnije mu je djelo robna kuća Wertheim u Berlinu (1896–1906).

Messerschmidt, Franz Xaver, njem. kipar (Wiesensteig, 1736 – Bratislava, 1783). Školovao se u Münchenu kod ujaka J. B. Strauba te na akademiji u Beču. Radovi iz ranijega razdoblja imaju obilježja kasnobarokne skulpture, dok se nakon putovanja u Rim (1765) priklonio klasicizmu. Izradio je niz portretnih poprsja (*Marija Terezija*, 1764–66) te oltara i kipova za crkve. Najznačajnije je njegovo djelo serija od 69 tzv. karakternih glava koje prikazuju ljudske fizionomije u svim raspoloženjima.

Messina, grad i luka u sjeveroist. dijelu Sicilije, Italija. Osnovani su je Grci oko 730. pr. Kr. na mjestu naselja plemena Sikulaca i nazvali ju *Zankle*; u V. st. pr. Kr. ime joj je promijenjeno u *Mesena*. God. 1908. teško je stradala od potresa; većim je dijelom obnovljena i moderno izgrađena. Od starijih obnovljenih sakralnih građevina ističe se romaničko-gotička katedrala Sta Maria Assunta (XII–XIII. st.). Osnova je novoga grada ortogonalna shema, a gl. arhitekti obnove Carlo Puglisi-Allegra i Antonio Giunta većinu su građevina projektirali u duhu historicizma XIX. st.

Mészöly, Géza, madž. slikar (Sárbogárd, 1844 – Jobbágyi, 1887). Studirao na akademiji u Beču. Boravio u Münchenu i Parizu, gdje se upoznao sa slikarstvom barbizonaca, čiji je pristup pejzažu prenio u madž. slikarstvo. Slikao ugl. pejzaže s jezera Balatona (*Jesensko sunce na jezeru Balaton*, 1815).

Meštrović, Ivan, hrv. kipar i arhitekt (Vrpolje, 1883 – South Bend, SAD, 1962). Školovao se u klesarskoj radionici Pavla Bilinića u Splitu i na akademiji u Beču (1901–06). Bio je začetnik društva → Medulić i rektor ALU u Zagrebu (1923–42). God. 1942. emigrirao je u Italiju i Švicarsku, a 1947. u SAD, gdje je predavao na Sveučilištu u Syracusi i u South Bendu. Isprva radio djela bliska simbolizmu i secesiji (*Strast*, 1904; *Timor Dei*, 1905; *Sjećanje*, 1908), od kojih neka pokazuju utjecaje Rodinova naturalizma u impresionistički nemirnim površinama (*Zdenac života*, 1905., od 1912. ispred

HNK u Zagrebu), dok u drugima patetičnom epskom stilizacijom i monumentalnošću oživljava nacionalni mit (*Kosovski ciklus*, 1908–10). Pred I. svj. rat sve više izražava emotivna stanja u ciklusu drvenih reljefa s prizorima iz Kristova života (koje je dovršio tek 1954., a nalaze se većim dijelom u kapeli sv. Križa u Kašteletu u Splitu), potom niz vedrijih figura s glazbalom (*Anđeo s frulom*, *Djevojka s lutnjom*), djela jače klasične sastavnice (*Žena s violinom*, 1922; *Kontemplacija*, 1924; *Psihe*, 1927) i veći broj javnih spomenika snažna plastičnog izraza (*Marko Marulić*, 1924. i *Grgur Ninski*, 1927. u Splitu; *Josip Juraj Strossmayer*, 1926. u Zagrebu; *Indijanci*, 1927. u Chicagu; *Pobjednik*, 1928. u Beogradu). Posebno mjesto u njegovu opusu zauzimaju portreti (*Tomislav Krizman*, 1905; *Vladimir Becić*, 1928; *Mate Meštrović*, 1941). Nakon 1945. prevladavaju biblijske teme (*Job*, 1946). Djela snažne plastične vrijednosti ostvario je i u graditeljsko-kiparskim spomenicima i projektima (mauzolej obitelji Račić u Cavtatu, 1920–23; Crkva Presvetog Otkupitelja III – mauzolej obitelji Meštrović u Otavicama, 1926–32; Dom

Mesa Verde, XII–XIII. st., Nacionalni park, Colorado

Ivan Meštrović

AUTOPORTRRET, 1932., Galerija Meštrović, Split

KONTEMPLACIJA, 1924., Galerija Meštrović, Split

ZDENAC ŽIVOTA, 1905., Zagreb

likovnih umjetnika u Zagrebu, 1934–38; obiteljska palača – danas Galerija Meštrović, 1931–39. i Crikvine – Kaštelet, 1937–41. u Splitu). Slikao je u ulju (*Moja mati*, 1911), pisao eseje (*Moji razgovori s Michelangelom*, 1926), memoare (*Uspomene na političke ljude i događaje*, 1969) i pripovijetke (*Ludi Mile*, 1970). Njegov iznimni kiparski talent očituje se u lirskoj i dramskoj ekspresiji ljudskoga tijela, što ga svrstava među najistaknutije hrv. umjetnike, čije je djelo u svoje doba doživjelo svjetska priznanja. Snažno je utjecao na suvremene (T. Rosandić, M. Studin i D. Penić).

Meštrović, Matko, hrv. povjesničar i teoretičar umjetnosti i likovni kritičar (Brna na Korčuli, 1933). Diplomirao (1958) i doktorirao (1978) na Filozofskome fakultetu u Zagrebu. Bio je ravnatelj Zavoda za kulturu Hrvatske (1987–92), profesor na Međufakultetskom studiju dizajna (1991–94) te znanstveni savjetnik u Ekonomskom institutu (1993–2005). Član grupe → Gorgona, jedan od osnivača i glavnih teoretičara → novih tendencija (1961) i član uredništva časopisa → Bit International (1968–72). Bavi se suvremenom umjetnošću i dizajnom, novim medijima, interdisciplinarnom kritičkom teorijom, društvenim i kulturnim procesima u doba tranzicije i globalizacije. Gl. djela: *Od pojedinačnog općem* (1967), *Teorija dizajna i problemi okoline* (1980), *Vrijeme zbilje* (2002), *Raspršenje smisla – Doktrinarni svijet na izmaku?* (2007), *Prema novom usmjerenju* (2011).

metafizičko slikarstvo,

G. de Chirico, METAFIZIČKI INTERIJER, 1917., Museum of Modern Art, New York

Toni Meštrović, SOL, video zvučna instalacija, 2012., Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb

Meštrović, Toni, hrv. likovni umjetnik i videoumjetnik (Split, 1973). Diplomirao na ALU u Zagrebu (1999), završio poslijediplomski studij na Akademiji za medijsku umjetnost (Kunsthochschule für Medien) u Kölnu (2004). Predaje na Umjetničkoj akademiji u Splitu. Video radovima, zvučnim i audiovizualnim instalacijama tematizira kulturno nasljeđe, identitet i tranzicijske promjene u Dalmaciji (*Abyssos*, 2004; O-tok, 2005; *Continuum Continuus*, 2007–12; *Dobrodošli u Dalmaciju – Mediteran kakav je nekad bio*, 2010; *Sol*, 2012; *Minuta šutnje*, 2013., s Nadijom Mustapić).

metabolizam (Metabolist School of Architecture), jap. arhitektonski pokret osnovan u Tokiju 1960. s namjerom odbacivanja zapadnjačke urbanističke tradicije i razvoja koncepta grada kao složenog organizma koji prolazi stalne promjene i metaboličke procese karakteristične za živa bića. Jezgru skupine činili su Tange Kenzō, Kurokawa Kisho, Maki Fumihiko, Kiyonori Kikutake i Masato Otaka. Među nerealiziranim projektima ističu se: plan proširenja tokijskoga zaljeva, 1960; *Helix City*, 1961; *Ocean City*, 1962. Nakon izložbe Expo u Osaki 1970. skupina se raspala.

metafizičko slikarstvo (tal. *pittura metafisica*), smjer u tal. slikarstvu koji je 1917. u Ferrari utemeljio G. de Chirico s C. Carràom (autor teorijskoga djela *Metafizičko slikarstvo*, 1919). Slike im se odlikuju naglašenom plastičnošću i slikovitošću te mističnom atmosferom. Ozračje samoće, tajanstvenosti i tišine metafizički slikari postizali su prikazima praznih urbanih ambijenata s prenaglašenom dubinskom perspektivom i snažnim efektima svjetla i sjene. Prikazivali su svijet u kojem je zastao protok vremena i svako kretanje, a nastanjuju ga krojačke lutke, klasične skulpture i apsurdne kombinacije svakodnevnih predmeta. Njihovo djelovanje pratio je časopis → Valori plastici (1918–22). M. s. nastalo je kao reakcija na futurizam, a snažno je utjecalo na nadrealizam i Neue Sachlichkeit. Ostali su predstavnici G. Morandi i M. Sironi.

metalna plastika → čelična plastika; željezna plastika

metalgravura (mjedorez), grafička tehnika visokoga tiska u kojoj se primjenjuje isti postupak kao kod → drvoreza, ali je drvena ploča zamijenjena pločom od mekane kovine (obično mjedi). Otisci su gotovo jednaki kao kod drvoreza. Postupak metalgravure izumljen je u XV. st., a danas se ta tehnika upotrebljava samo sporadično, prije svega pri naknadnoj doradbi prethodno obrađenih tiskovnih ploča.

metamorfoza (grč. *μεταμόρφωσις*: preobrazba, pretvorba), u likovnoj umjetnosti, postupna preobrazba nekog oblika, primjerice geometrijskoga ornamente, u palmetu, akantus itd., ili, suprotno, preobrazba realističkoga oblika, putem apstrahiranja, u strogi geometrijski oblik, znak ili simbol.

Meteora (prema grč. *μετέωρος*: podignut uvis, uzdignut visoko), skupina pravoslavnih manastira izgrađenih na visokim kamenim liticama sjeverno od gradića Kalampáke u zap. Tesaliji, sjeverna Grčka. Pustinjački monasi naseljavali su se u izoliranim špiljama već u XI. st., dok su se manastiri počeli organizirati u XIV. st., kada je dio monaha s Atosa ondje pronašao utočište od osmanlijske opasnosti. Od 24 manastira podignuta u XIV–XVI. st. danas ih je sačuvano tek šest: Veliki Meteoron, Varlam, Sv. Stjepan, Sv. Trojstvo, Sv. Nikola Anapausas i Sv. Rousanou. Većina manastirskih crkava izgrađena je prema atoskom tipu upisanoga križa s trikonhosom. U muzeju se čuvaju neke od rijetkih točno datiranih kasnobiz. ikona iz druge pol. XIV. st. s likovima donatora. Na UNESCO-ovu su popisu svj. kulturne baštine.